

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.01.2016, sp. zn. 8 Tdo 1627/2015, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.1627.2015.1

Číslo: 33/2016

Právní věta: Ustanovení o přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku obsahuje dvě samostatné základní skutkové podstaty, které se odlišují tím, zda se jedná o zavinění úmyslné, nebo nedbalostní. Z toho plyne povinnost, aby soud v odsuzujícím rozsudku nejen výslovně formu zavinění uvedl v právní větě, ale aby i ve skutkových zjištěních dostatečně vyjádřil rozhodné okolnosti, které ji určují, a to nikoli citací zákonného textu vyjadřujícího formu zavinění, ale podstatnými konkrétními skutečnostmi, z nichž ji vyvozuje. Skutečnost, že se pachatel, jenž má zákonnou povinnost vyživovat jiného, i přes přiznané sociální dávky nebo jiné příjmy dostal na hranici životního nebo existenčního minima (srov. § 2 a § 5 odst. 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů), sama o sobě nevyklučuje trestní odpovědnost za neplnění této povinnosti.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.01.2016

Spisová značka: 8 Tdo 1627/2015

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zanedbání povinné výživy

Předpisy: § 196 odst. 1 tr. zákoník

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. R. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 3. 2015, sp. zn. 4 To 175/2014, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 23 T 196/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 23 T 196/2013, byl obviněný M. R. uznán vinným přečinem zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, kterého se dopustil skutkem popsáním tak, že v období od dubna 2009 do 27. 12. 2011, v R. p. R., okres V., tedy v místě bydliště dále uvedené oprávněné osoby, ani jinde úmyslně, aniž mu v tom alespoň do částky 370 Kč měsíčně bránily závažné okolnosti spočívající v jeho nedostatečných majetkových možnostech i s přihlédnutím k jeho zdravotnímu omezení, nikterak nepřispíval na výživu své nezletilé dcery,

ačkoli mu tato povinnost vyplývala přímo ze zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, a byla konkretizována rozsudkem Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky Valašské Meziříčí ze dne 20. 5. 1999, sp. zn. 2 P 275/98, v právní moci dne 4. 8. 1999, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí ze dne 5. 1. 2011, sp. zn. 2 P 275/98, v právní moci dne 23. 2. 2011, a to právě částkou ve výši 370 Kč měsíčně, splatnou vždy k prvnímu dni každého měsíce předem k rukám J. T., matky nezletilé, které tak za uvedené období na předmětném výživném pro účely trestního řízení dluží částku v úhrnné výši 12 210 Kč.

2. Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou roků. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost, aby ve zkušební době podmíněného odsouzení podle svých sil, majetkových možností a schopností ve vztahu k vyživovací povinnosti vůči nezletilé k rukám její matky J. T. a od 8. 11. 2014, tj. po nabytí zletilosti, přímo k rukám oprávněné osoby uhradil dlužné výživné a řádně hradil běžné výživné.

3. Krajský soud v Ústí nad Labem jako soud odvolací usnesením ze dne 11. 3. 2015, sp. zn. 4 To 175/2014, odvolání obviněného podané proti shora citovanému rozsudku soudu prvního stupně jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájkyne s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. dovolání, v němž namítal nesprávnost soudu učiněného závěru, že vyživovací povinnost neplnil úmyslně i přesto, že jeho životní úroveň byla blízko hranice hmotné nouze, a že mohl ze sociálních příjmů, které mu byly poskytovány, výživné v částce 370 Kč hradit.

5. Obviněný poukázal na obsah listinných důkazů, především rozhodnutí posudkové komise z 27. 6. 1986, z nichž vyplynul jeho dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a invalidita počínající od uvedeného data a s ní souvisejí zvýšené náklady na léčbu, zahrnující především náklady na dopravu k lékařům na různá specializovaná pracoviště, léky a přísný dietní režim. Uvedl, že jen cestovné za lékaře do P. činí 500 Kč, v důsledku čehož mu na obživu zbývá jen malá finanční částka. Celý příjem má pečlivě rozdělen na prostředky na léčbu, hrazení nájmu a na obživu, přičemž současně není v jeho fyzických možnostech zařadit se do pracovního procesu, a tím zvýšit svůj příjem, aby mohl platit výživné. Z těchto skutečností plyne, že objektivně není schopen svoji vyživovací povinnost plnit, a tudíž nelze ve vztahu k uvedenému trestnému činu dovozovat úmysl, protože není jeho vůlí výživné nehradit, ale jde o objektivní neschopnost pramenící z jeho tíživé životní situace, do níž se dostal zcela nezaviněně, neboť s příjmem 3 555 Kč měsíčně není v jeho možnostech platit výživné, když po dobu, která je v popisu skutku uvedena, jeho příjmy dosahovaly hranice hmotné nouze a sotva dostačovaly k pokrytí nezbytných nákladů.

6. Závěr soudů, že si mohl zajistit zaměstnání, obviněný považoval za nesprávný, protože v důsledku špatného zdravotního stavu si ho nemohl nalézt, a jestliže soud poukazoval na to, že matce nezletilé zaslal dne 25. 11. 2008 jednorázovou částku 20 000 Kč, jednalo se o jeho poslední úspory, což svědčí o tom, že v době, kdy bylo objektivně v jeho možnostech plnit vyživovací povinnost, tak činil. Zdůraznil i svůj stále se zhoršující zdravotní stav, který vede ke zvyšujícím se nákladům na jeho léčení. K tíži mu nelze klást, že nekomunikuje se svou nezletilou dcerou, neboť jejich vzájemné vztahy vyhrotila matka nezletilé a dcera již několik let sama nemá zájem se s ním stýkat ani ji nezajímá jeho zdravotní stav, nikdy se jej na něj nezeptala ani mu nepomohla. Připomenul rovněž, že u Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky Valašské Meziříčí probíhá v současné době řízení vedené pod sp. zn. 2 P 275/98 ve věci již zletilé dcery.

7. Ze všech uvedených důvodů obviněný konstatoval, že nenaplnil skutkovou podstatu přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku a měl být obžaloby zproštěn, neboť soudy porušily článek 14 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a článek 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

8. Na podkladě těchto námitek obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 3. 2015, sp. zn. 4 To 175/2014, i další rozhodnutí na ně obsahově navazující a poté aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem nové projednání a rozhodnutí věci se závazným právním názorem, aby byl obžaloby zproštěn, případně aby Nejvyšší soud sám tímto způsobem podle § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl.

9. Vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství k dovolání obviněného neměl Nejvyšší soud k okamžiku konání neveřejného zasedání k dispozici.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále zkoumal, zda dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. byly uplatněny v souladu s jejich zákonným vymezením, neboť jen na podkladě dovolání podaného na základě důvodů taxativně stanovených v § 265b tr. ř. je možné napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející podrobit věcnému přezkoumání.

11. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. dopadá na případy, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř. Obviněný uvedený dovolací důvod uplatnil v jeho druhé alternativě spočívající v tom, že „byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř.“, neboť odvolací soud rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 23 T 196/2013, podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal a obviněný současně uplatnil dovolání i z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

12. Dovolání je možné podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Z takto zákonného vymezení je patrné, že uvedený důvod slouží k odstranění právních vad, a proto jeho prostřednictvím lze vytýkat výlučně vady tkvící v nesprávné právní kvalifikaci anebo v nesprávném posouzení jiné hmotněprávní otázky.

13. V projednávané věci obviněný směřoval dovolání proti výroku o vině, s nímž se nespokojil proto, že z hlediska naplnění subjektivních znaků skutkové podstaty přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku nemohl jednat zaviněně, neboť svoji zákonnou vyživovací povinnost nebyl schopen plnit z objektivních příčin, když zejména pro svůj dlouhodobě špatný zdravotní stav nemohl sehnat zaměstnání ani být pracovně zařazen a byl odkázán pouze na dávky hmotné nouze a invalidní důchod. Podle tohoto obsahu podaného dovolání je zřejmé, že obviněný brojil proti subjektivní stránce, což je v souladu se zákonným vymezením uvedených dovolacích důvodů, a Nejvyšší soud proto na jeho podkladě zkoumal jeho opodstatněnost.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce.

15. Objektem tohoto trestného činu je nárok na výživu, pokud je založen na ustanoveních zákona. V době rozhodování soudů se jednalo o zákon o rodině, a pokud jde o vyživovací povinnost rodičů k dětem, upravenou v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 94/1963 Sb.“), a to zásadně v § 85 a 96 citovaného zákona (s účinností od 1. 1. 2014 je tato úprava obsažena v § 915 až 923 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

16. Podle § 85 odst. 1, 2 zákona č. 94/1963 Sb. vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, dokud děti nejsou schopny žít se samy. Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. Kritéria výživného upravuje ustanovení § 96 odst. 1, 2 zákona č. 94/1963 Sb., podle něhož při určení výživného přihlídnou soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy.

17. Neplněním vyživovací povinnosti se rozumí, že oprávněné osobě se nedostane všeho, co je obsahem vyživovací povinnosti. O neplnění vyživovací povinnosti jde také tehdy, jestliže není plněno v rozsahu, jak to odpovídá § 96 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., což má zásadní význam při rozhodování o odpovědnosti za trestný čin zanedbání povinné výživy pachatele.

18. Výživné není zákonem výslovně definováno a soudní praxe je vykládá jako výdaje na zabezpečování potřeb mezi subjekty rodinně právního vztahu. Nejedná se tedy jen o uhrazování výživy ve vlastním slova smyslu, ale jde o uspokojování ostatních hmotných (šaty, obuv) a kulturních potřeb (prostředky na rozšiřování a prohlubování vzdělání, na rozvoj zájmů a zálib). Výživným pro dítě je míněno uspokojování všech životních potřeb pro jeho všestranný rozvoj po stránce fyzické a duševní, může být plněno zásadně poskytováním pravidelně se opětujičích peněžních dávek, může však spočívat i v poskytování určitých naturálních plnění (např. bydlení) a zejména také v zabezpečování osobní péče o osobu oprávněnou a o společnou domácnost. Je zřejmé, že výživným se míní zajištění celé škály potřeb dítěte tak, aby byly pokryty všechny tyto potřeby spojené s jeho řádným vývojem nejen zdravotním, ale i sociálním, výchovným a kulturním.

19. Pro určení výše výživného k nezletilým dětem jsou rozhodné reálné výdělečné schopnosti a možnosti každého z rodičů, jež jsou dány nejen jejich subjektivními vlastnostmi (fyzickou zdatností, vzděláním, pracovní zkušeností), ale i okolnostmi objektivního rázu, zejména existencí pracovních příležitostí přiměřených uvažovaným vlastnostem rodičů (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 9. 1968, sp. zn. [1 Cz 27/68](#), uveřejněné pod č. 5/1969 Sb. rozh. obč.).

20. Při posuzování trestní odpovědnosti pachatele za neplnění zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného ve smyslu § 196 tr. zákoníku není trestní soud vázán rozhodnutím, kterým v občanském soudním řízení byla stanovena tato povinnost, včetně rozsahu výživného, nýbrž je třeba vycházet primárně ze zjištění soudu v předmětném trestním řízení, nikoli pouze z rozhodnutí soudu v občanském soudním řízení, kterým, jak bylo již výše uvedeno, není při posuzování otázky viny soud v trestním řízení vázán. Vyhodnocení skutečných schopností, možností a majetkových poměrů obviněného v rozhodné době je nutné řešit v rámci předběžné otázky podle § 9 odst. 1 tr. ř., přičemž rozhodnutí soudu v občanskoprávním řízení však orgán činný v trestním řízení nemůže z hlediska posuzování okolností důležitých pro rozhodnutí o vině zcela pominout, nýbrž je musí hodnotit jako důkaz postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř. (srov. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze

dne 26. 4. 2004, sp. zn. [3 To 88/2004](#), uveřejněný pod č. 17/2005 Sb. rozh. tr.). Na takto zjištěném základě pak musí soud zhodnotit, zda obviněný měl reálnou možnost v inkriminovaném období plnit svou vyživovací povinnost (viz přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 1991, sp. zn. [11 Tz 19/91](#), uveřejněné pod č. 22/1992 Sb. rozh. tr., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. [3 Tdo 1482/2006](#), ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. [8 Tdo 1446/2006](#), či ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. [8 Tdo 1588/2010](#)).

21. Osobu, jejíž příjem spočívá pouze v sociálních dávkách na úrovni životního minima, lze stíhat za trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku za předpokladu, že byla prokázána schopnost takové osoby i z těchto dávek plnit svoji vyživovací povinnost, případně že jí to umožňovaly její ostatní majetkové poměry, a přesto tak zaviněně neučinila (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2001, sp. zn. [4 Tz 135/2001](#)).

22. Po subjektivní stránce může být tento trestný čin spáchán úmyslně (§ 15 tr. zákoníku) i z nedbalosti (§ 16 tr. zákoníku), což plyne z dikce tohoto trestného činu, který výslovně ve svém zákonném znění stanoví, že se jej dopustí ten, „kdo neplní, byť z nedbalosti“, svou zákonnou povinnost. Přestože k naplnění jeho znaků postačí i nedbalost, o kterou půjde např. tehdy, jestliže pachatel ví, že má plnit vyživovací povinnost, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že ji plnit nemusí, je třeba se v každém jednotlivém případě trestného činu podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku zabývat výslovně i povahou zavinění a v rozsudečném výroku (v tzv. právní větě) výslovně uvést, zda se pachatel dopustil trestného činu úmyslně, nebo z nedbalosti (srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1922).

23. Ustanovení § 196 odst. 1 tr. zákoníku představuje dvě samostatné skutkové podstaty lišící se právě formou zavinění, která musí být v rozhodnutí soudu jednoznačně stanovena, protože otázka, kterou z těchto dvou skutkových podstat pachatel svým jednáním naplnil, má význam nejen pro posouzení společenské škodlivosti činu, ale je zároveň i určující pro další právní následky, např. pro zařazení do typu věznice apod. (srov. přiměřeně srovnávací materiál Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1983, sp. zn. Tpjf 169/82, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 11, roč. 1984). Z toho plyne povinnost, aby soud v odsuzujícím rozsudku nejen výslovně formu zavinění uvedl v právní větě, ale aby i ve skutkových zjištěních dostatečně vyjádřil rozhodné okolnosti, které ji určují, a to nikoli citací zákonného textu vyjadřujícího formu zavinění, ale podstatnými skutečnostmi, z nichž ji vyvozuje. Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 120 odst. 3 tr. ř. (srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2005, sp. zn. [II. ÚS 83/04](#), nebo ze dne 7. 10. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 434/07](#)).

24. V posuzované věci soudy shledaly, že obviněný uvedený trestný čin spáchal úmyslně, což podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku znamená, že pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

25. Podle skutkových zjištění a na ně navazujícího odůvodnění rozvedeného v napadených rozhodnutích soudy svůj závěr o vině uvedeným přečinem opřely o skutkové zjištění, podle něhož obviněný neplnil svou vyživovací povinnost na nezletilou dceru v období od dubna 2009 do 27. 12. 2011 tím, že jí neposkytoval výživné v žádné částce, tedy ani minimálně ve výši 370 Kč, ač mu v tom nebránily závažné okolnosti spočívající v jeho nedostatečných majetkových možnostech, a to i s přihlédnutím k jeho zdravotnímu omezení. Pro tyto závěry si opatřily dostatek podkladů a je třeba poukázat na postup soudu prvního stupně, jenž se v potřebné míře věnoval jak objektivnímu posouzení věci, tak i námitkám obviněného o subjektivních souvislostech, které v zásadě v obdobné formě jako nyní v dovolání uplatnil i v řízení před soudy obou stupňů. Soud prvního stupně vyložil, z jakých okolností dovodil způsobilost a možnost obviněného svou vyživovací povinnost plnit. Pro tyto své závěry vycházel především z listinných důkazů, zejména ze zprávy Úřadu práce České republiky

- krajské pobočky pro hlavní město Prahu, ze zpráv Úřadu městské části P., ze zpráv České správy sociálního zabezpečení, z nichž zjistil, že obviněný byl v posuzovaném období veden v evidenci uchazečů o zaměstnání v době od 14. 1. 2009 do 30. 6. 2009, kdy jeho evidence byla ukončena z důvodu nástupu do zaměstnání, a posléze v době od 9. 7. 2009 do 25. 10. 2010, kdy byl sankčně z evidence vyřazen. V období od prosince 2009 byl obviněnému přiznán příspěvek na živobytí, jenž mu byl vyplácen do května 2010 ve výši 2 020 Kč, od června 2010 do července 2010 ve výši 4 446 Kč, v období srpen 2010 až leden 2011 ve výši 3 340 Kč, od února 2011 do června 2011 ve výši 4 446 Kč, v období od července 2011 do listopadu 2011 mu byla dávka odejmuta, a v období od prosince 2011 ji opět pobíral ve výši 2 587 Kč. Současně mu v předmětném období byly vyplaceny dvě zálohy na invalidní důchod, a to dne 15. 6. 2011 částka 18 000 Kč a dne 25. 7. 2011 částka 5 000 Kč. V rozhodném období tak podle soudu obviněný na dávkách hmotné nouze a zálohách invalidního důchodu obdržel v součtu 88 869 Kč, což činilo průměrný měsíční příjem 3 555 Kč.

26. Na podkladě těchto skutečností soud prvního stupně shledal, že obviněný se svými příjmy v posuzovaném období ocitl blízko hranice hmotné nouze. V posuzovaném období byla částka životního minima stanovena v § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 1. 1. 2007 dosud, na 3 410 Kč měsíčně a částka existenčního minima byla určena § 5 odst. 1 citovaného zákona na 2 200 Kč měsíčně. I přes uvedený evidentně nízký příjem se obviněný nedostal na tuto hranici ani pod ni. Citovaný zákon přitom v § 1 stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Kromě těchto skutečností soud přihlédl i k tomu, že obviněný řádně nedoložil výši nákladů na své bydlení, v důsledku čehož mu nebyl vyplácen příspěvek na bydlení.

27. K subjektivní stránce soud prvního stupně uvedl, že obviněný sám opakovaně v posuzovaném období proklamoval při vědomí druhu, povahy a výše jeho příjmů, sociální situace a zdravotního stavu svou schopnost hradit výživné právě ve výši 370 Kč měsíčně, soud rozhodující v civilním řízení tomuto jeho návrhu vyhověl a obviněný posléze, aniž by se úroveň jeho příjmů podstatně zhoršila, výživné neplatil, což s přihlédnutím ke všem zmíněným okolnostem posoudil jako záměr, a tedy přímý úmysl na výživu své dcery nepřispívat.

28. S těmito závěry soudu prvního stupně se ztotožnil i odvolací soud, jenž k již uvedenému doplnil, že částka 370 Kč na výživném byla stanovena k návrhu obviněného, který tímto způsobem sám zhodnotil svoji finanční situaci po sledované období, resp. minimálně od 1. 12. 2009, ačkoli návrh k soudu na snížení výživného podal až 18. 6. 2010. Návrh obviněného na zrušení vyživovací povinnosti ode dne 1. 11. 2012 byl Okresním soudem ve Vsetíně – pobočkou ve Valašském Meziříčí jeho rozhodnutím ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 2 P 275/98, zamítnut. Odvolací soud upozornil též na skutečnost, že obviněný i v době, kdy již byl osobou zdravotně znevýhodněnou, tj. od 3. 3. 2008, byl schopen najít si podle jeho vlastních slov zaměstnání, přičemž byl-li vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání, stalo se tak jeho zaviněním. Rovněž uvedl, že v době, kdy již byl zdravotně znevýhodněn, byl schopen matce nezletilé své dcery poslat jednorázovou částku ve výši 20 000 Kč jako výživné za několik předchozích měsíců. Odvolací soud zdůraznil i to, že obviněný se osobně na péči nezletilé nijak nepodílel a dal ve svém sdělení z prosince 2010 zřetelně najevo, že si obstrukčně práci nenajde a jeho zdravotní stav se nezlepší, pokud bude nadále obtěžován aktivitou své bývalé manželky – matky nezletilé.

29. Nejvyšší soud na podkladě těchto argumentů soudů obou stupňů shledal, že soudy v potřebné míře zkoumaly a zvažovaly všechny rozhodné okolnosti, které byly pro závěr o vině obviněného uvedeným úmyslným přečinem nezbytné a potřebné. Zejména dostaly své povinnosti zakotvené v § 9 odst. 1 tr. ř. a jako předběžnou otázku samostatně a důsledně posuzovaly, v jakém rozsahu byl obviněný v předmětném období schopen plnit svou vyživovací povinnost, a došly k závěrům, jimž lze

přisvědčit.

30. V této souvislosti lze jen připomenout, že své úvahy a zjištění konfrontovaly se závěry rozsudku Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí ze dne 20. 5. 1999, sp. zn. 2 P 275/98, jímž byla obviněnému stanovena povinnost přispívat na výživu nezletilé částkou 1 000 Kč měsíčně, počínaje dnem 1. 6. 1999, a navazujícího rozsudku Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí ze dne 5. 1. 2011, sp. zn. 2 P 275/98, který nabyl právní moci dne 23. 2. 2011, jímž byla k návrhu obviněného vyživovací povinnost snížena na 370 Kč měsíčně. Zejména z obsahu tohoto druhého rozsudku lze poukázat na ty závěry, z nichž se podává, že snížení výživného na tuto částku navrhoval sám obviněný, a to od data 1. 12. 2009, z čehož soud dovodil, že až do tohoto data bylo v možnostech a schopnostech obviněného hradit výživné v původní výši, a proto rozhodl tak, jak sám obviněný navrhoval. Současně připustil, že nově stanovená výše výživného jistě neodpovídá současným potřebám a nákladům nezletilé, nicméně hrazení vyšší částky výživného není ve schopnostech a možnostech obviněného.

31. Zjištěný rozsah vyživovací povinnosti koresponduje jak s možnostmi obviněného, byť velmi skromnými, tak i s celkovými poměry a osobními přístupy obviněného, který, jak správně odvolací soud poznamenal, na svou zákonnou povinnost zcela rezignoval. K tomu je vhodné připomenout, že soudy zvažovaly schopnost obviněného plnit výživné na jeho nezletilé dítě, když žádnou jinou vyživovací povinnost neměl, a se zřetelem na výsledky provedeného dokazování dospěly k závěru, že zdravotními problémy obviněného nebyla zcela vyloučena jeho možnost najít si přiměřené zaměstnání a že jeho průměrný měsíční příjem s ohledem na velmi nízkou, spíše symbolickou částku výživného postačoval k tomu, aby tuto řádně a včas hradil. Současně soudy zohlednily i přístup obviněného k výchově jeho dcery, neboť součástí vyživovací povinnosti je i zajištění ostatních potřeb dítěte souvisejících zejména s jeho soustavnou přípravou na budoucí povolání, zájmy a koníčky, zdravým duševním i fyzickým vývojem a rozvojem, atd. Ani těmto svým povinnostem obviněný nedostál a zjevně to nebylo ani jeho snahou. Soudy shledaly, že obviněný vědomě nechtěl plnit svou vyživovací povinnost, jak ostatně i sám uvedl, když soudu sdělil, že pokud mu bývalá manželka (matka nezletilé) a její manžel budou zasahovat do soukromého života, nenajde si práci a ani jeho zdravotní stav se nezlepší, neboť mu znemožňují najít si práci, poněvadž o zaměstnance, kterému chodí soudní obsílky, nemá nikdo zájem. Tato zjištění přitom korespondují s tím, že o svou dceru nejevil žádný zájem, neznal její aktuální potřeby, s matkou nezletilé nekomunikoval a s dcerou nebyl ve styku.

32. Lze tedy jen upřesnit, že pokud na podkladě těchto zjištění soudy obou stupňů učinily závěr, že obviněný jednal v přímém úmyslu ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, tuto skutečnost vyjádřily nejen ve skutkových zjištěních, kde vedle právního vyjádření, že jednal úmyslně, uvedly, byť stručně, okolnosti, které pro takový závěr svědčí. Skutečnost, že obviněný nechtěl výživné na svou dceru platit, vyplynul spolehlivě z výsledků provedeného dokazování a zejména z postojů obviněného, jež soudy konkrétně především v odůvodnění svých rozhodnutí k této otázce vložily.

33. Pokud jde o výši vyživovací povinnosti, obviněný věděl, že uvedená částka byla stanovena především s ohledem na jeho vlastní majetkové poměry a vyčíslení, které sám předložil v návrhu na snížení výživného, jež bylo soudem v občanskoprávním řízení bezezbytku respektováno, a navíc stanoveno výlučně ve prospěch obviněného k dřívějšímu datu, než sám požadoval, ačkoli vzhledem k věku a potřebám nezletilé (v posuzované době ve věku 12 až 15 let) se jednalo o částku ryze symbolickou a v zásadě toliko vyjadřující, že zákonné povinnosti vyživovat jiného ve smyslu § 95 zákona č. 94/1963 Sb., zvláště jedná-li se o nezletilé dítě, se nelze bez dalšího zprostit, a to dokonce ani v případě, že obviněný je příjemcem invalidního důchodu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. [I. ÚS 1996/12](#)). Ze všech těchto důvodů soudy nepochybily, pokud čin, který je obviněnému kladen za vinu, kvalifikovaly jako úmyslný trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku.

34. K jinak správným závěrům soudů obou stupňů Nejvyšší soud jen pro úplnost považuje za významné zmínit, že ze všech výše uvedených skutečností plyne, že soudy v daném případě nepřistupovaly k posouzení jak objektivní stránky uvedeného přečinu, tak ani k subjektivním znakům formalisticky, ale naopak při vědomí toho, že přiznáním invalidního důchodu a příspěvku na péči nezaniká automaticky vyživovací povinnost rodičů k dítěti, které není schopno se samo živit, přičemž zohlednily individuální a konkrétní podmínky zejména na straně obviněného. Oba soudy pak dostaly zejména své povinnosti posuzovat, do jaké míry a v jaké výši byl obviněný schopen platit výživné. Vzhledem k tomu, že obviněný byl v době, kdy neplnil vyživovací povinnost, bez zaměstnání, správně shledaly, že nebyl zcela bez příjmů, a dostatečně prokázaly, že jeho příjem nahrazovaly, byť v míře nezbytně nutné, sociální dávky (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. [II. ÚS 187/02](#)). Soudy také pečlivě mapovaly celé období, po které obviněný svou vyživovací povinnost neplnil, a to ve všech nabízejících se souvislostech, tzn. jak s ohledem na jeho zdravotní stav a výši dávek, jež pobíral, tak i vzhledem k jeho objektivním možnostem přičinit se o lepší majetkové poměry (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 1991, sp. zn. [11 Tz 19/91](#), uveřejněný pod č. 22/1992 Sb. rozh. tr.).

35. Nejvyšší soud proto dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.